

POWIAT MIĘDZYRZECKI

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA PROJEKTU
PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST Z TERENU POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO NA LATA 2014-2032**

Wrzesień 2014

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA PROJEKTU
PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST Z TERENU POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO NA LATA 2014-2032**

Opracowanie wykonano na zlecenie:

Starostwa Powiatowego w Międzyrzeczu

Autorzy opracowania:

mgr Mateusz Wrześniewski

mgr Jan Komorowski

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA PROGNOZY	5
1.2. CEL PROGNOZY	5
1.3. ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA PROGNOZY.....	5
1.4. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	6
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO NA LATA 2014-2032”	8
2.1. ZAWARTOŚĆ <i>PROGRAMU</i>	8
2.2. GŁÓWNE CELE <i>PROGRAMU</i>	8
2.3. POWIĄZANIE <i>PROGRAMU</i> Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	8
2.4. PROPONOWANE SPOSOBY MONITOROWANIA REALIZACJI <i>PROGRAMU</i>	8
3. STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO	9
3.1. POŁOŻENIE ORAZ UKSZTAŁTOWANIE RZEŻBY TERENU.....	9
3.2. POKRYWA GLEBOWA	10
3.3. WODY PODZIEMNE.....	11
3.4. WODY POWIERZCHNIOWE	11
3.5. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	11
3.6. OCHRONA PRZYRODY.....	12
4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA <i>PROGRAMU</i>	13
5. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA PODCZAS REALIZACJI PROJEKTOWANEGO <i>PROGRAMU</i> Z UWZGLĘDNIENIEM BRAKU JEGO REALIZACJI... 	14
5.1. ODDZIAŁYWANIE NA BIORÓŻNORODNOŚĆ	14
5.2. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI	14
5.3. ODDZIAŁYWANIE NA ZWIERZĘTA.....	15
5.4. ODDZIAŁYWANIE NA ROŚLINY.....	15
5.5. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ WODY.....	16
5.6. ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	17
5.7. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI I KRAJOBRAZ.....	17
5.8. ODDZIAŁYWANIE NA ZASOBY NATURALNE	17
5.9. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	18
5.10. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	18
5.11. KONSEKWENCJE BRAKU REALIZACJI <i>PROGRAMU</i>	18

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI <i>PROGRAMU</i>	19
7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W <i>PROGRAMIE</i>	26
8. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU (WARIANT ZEROWY).....	29
9. STRESZCZENIE W JĘZYKI NIESPECJALISTYCZNYM	29

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Międzyrzeckiego na lata 2014-2032” (zwanego dalej *Programem*) została przygotowana na zlecenie Starostwa Powiatowego w Międzyrzeczu. Podstawą prawną do opracowania prognozy jest art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.). Zgodnie z tym artykułem organy administracji opracowujące polityki, strategie, plany lub programy zobowiązane są do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na skutków realizacji tych dokumentów. Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z powiatu międzyrzeckiego na lata 2014-2032” (zwana dalej *Prognozą*) została sporządzona w oparciu o wytyczne zawarte w art. 51 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy.

Projekt Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu usuwania azbestu z terenu powiatu międzyrzeckiego na lata 2014-2032 (nazywanych dalej odpowiednio Prognozą i Programem) stanowi część strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (sooś).

1.2. Cel prognozy

Celem prognozy jest ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska, które zostały ujęte w *Programie* oraz identyfikacja możliwych skutków środowiskowych, które będą wynikać z implementacji zapisów programu. U podstaw prognozy leży przekonanie, że powinna ona wspierać proces decyzyjny dla realizacji działań, które mogą wpływać niekorzystnie na stan środowiska.

Rolą Prognozy jest sprawdzenie, czy w rozwiązaniach przyjętych w projekcie *Programu* zabezpieczony został we właściwy sposób interes środowiska przyrodniczego. Ma ona również wykazać, czy przyjęte w tym dokumencie rozwiązania mają na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń oraz w jakim stopniu warunki realizacji rozwiązań mogą oddziaływać na środowisko.

1.3. Zawartość merytoryczna prognozy

Zgodnie z art. 51 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o *udostępnianiu...* (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.) prognoza:

- 1) zawiera informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- 2) zawiera informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;

- 3) przedstawia propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania oraz informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- 4) zawiera streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- 5) określa, analizuje i ocenia istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu, w tym:
 - a) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - b) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- 6) analizuje cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- 7) analizuje przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 8) przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
- 9) proponuje, biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.4. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Informacje zawarte w *Prognozie oddziaływania na środowisko* zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. W dokumencie uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem opracowania będącego przedmiotem postępowania.

Do przeprowadzenia Prognozy wykorzystane zostały w głównej mierze dane uzyskane w Starostwie Powiatowym w Międzyrzeczu, Urzędach Miast i Gmin wchodzących w skład powiatu międzyrzeckiego oraz Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego. Korzystano również z informacji zawartych w Bazie Azbestowej (www.bazaazbestowa.pl). Wszystkie ww. organy i jednostki udostępniły posiadane przez siebie informacje będące istotnym źródłem danych służących analizie i weryfikacji stanu aktualnego w zakresie gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest. Do kluczowych materiałów należy zaliczyć:

- inwentaryzacje azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu poszczególnych gmin,
- gminne Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Do sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko projektu wykorzystano również wyniki badań i dane z literatury, dotyczące oddziaływania wyrobów zawierających azbest na poszczególne komponenty środowiska. Tworząc dokument kierowano się zapisami „*Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032*” oraz wytycznymi opracowanymi na zlecenie Ministerstwa Gospodarki pn. „*Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym*”. Uwzględniono zapisy obowiązujących aktów prawnych.

Do sporządzenia *Prognozy oddziaływania na środowisko* projektu dokumentu wykorzystano również wyniki i analizy badań dotyczących aktualnego stanu środowiska w powiecie międzyrzeckim, w tym informacje dotyczące ochrony przyrody, powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu akustycznego oraz gleb i gruntów. *Prognozę* sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych, analiz jakościowych opartych na danych dostępnych z państwowego monitoringu środowiska oraz identyfikacji i wartościowania skutków przewidywanych zmian w środowisku. Przyjęto, że *Prognoza* ma charakter rozpoznawczy i ostrzegawczy. Jednym z jej zadań w odniesieniu do *Programu usuwania azbestu* jest identyfikacja i wskazanie tych ewentualnych rodzajów planowanej aktywności, gdzie istnieje prawdopodobieństwo, że sposoby osiągnięcia celów wyznaczonych w *Programie* będą powodować również negatywne skutki dla środowiska.

Wskazane zostały potencjalne pola konfliktów oraz najważniejsze aspekty środowiskowe dla poszczególnych typów projektów. Wskazane zostały także elementy środowiska, których stan może ulec pogorszeniu w wyniku realizacji *Programu usuwania azbestu*.

Zgodnie z art. 53 *ustawy UIOŚ* Starosta Powiatu Międzyrzeckiego uzgodnił z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

2. Informacje o zawartości „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z powiatu międzyrzeckiego na lata 2014-2032”

2.1. Zawartość Programu

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu międzyrzeckiego został sporządzony w kontekście obowiązku usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest oraz zapisów Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, przyjętego Uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów w dniu 15 marca 2010 r., który jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Program zawiera również podstawowe informacje na temat azbestu, a także wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzanych przez gminy powiatu międzyrzeckiego w ostatnich latach. Szczegółowo przedstawiono ponadto formy wsparcia o które mogą ubiegać się podmioty gospodarcze lub osoby fizyczne w celu dofinansowania działań związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy.

2.2. Główne cele Programu

Głównym celem Programu jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru powiatu międzyrzeckiego. Cel ten został uszczegółowiony przez zaplanowanie szeregu zadań:

1. Zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania.
2. Stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi.
3. Zachęcenie mieszkańców do udziału w Programie poprzez wykorzystanie potencjalnej możliwości uzyskania wsparcia finansowego z określonych środków.
4. Stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania Programu.

2.3. Powiązanie Programu z innymi dokumentami strategicznymi

Przy sporządzaniu Programu zachowano hierarchie wobec nadrzędnych dokumentów tj.:

- Planu Gospodarki Odpadami dla województwa lubuskiego,
- Programu ochrony województwa lubuskiego,
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu,
- Krajowego Planu Gospodarki Odpadami.

2.4. Proponowane sposoby monitorowania realizacji Programu

Przyjęte założenia Programu, określone w celach i zadaniach, powinny być sukcesywnie wdrażane przez Radę Powiatu oraz inne, odpowiedzialne podmioty. Realizacja ta powinna przebiegać zgodnie z zaprezentowanym w Programie harmonogramem rzeczowo – czasowym. Przedstawienie zakresu działań i zadań w postaci harmonogramu w pozwala na przejrzystą weryfikację ich realizacji.

W Programie określono sposób monitorowania postępów wdrażania jego zapisów. Przewiduje się ocenę realizacji Programu w odstępach dwuletnich. System monitoringu oparto na

wskaźnikach, dostosowanych do celów i pozwalających w łatwy sposób ocenić postępy wdrażania założeń Programu (Tab. 1).

Tab. 1. Wskaźniki monitoringu realizacji zadań przyjętych w *Programie*

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1	Ilość zdjętych wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	m ² /rok Mg/rok
2	Ilość budynków lub obiektów, z których usunięto wyroby zawierające azbest	sztuk
3	Masa odpadów zawierających azbest usuniętych z terenu powiatu i unieszkodliwionych w danym roku sprawozdawczym	Mg/rok
4	Masa unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest:	Mg
	- składowanych	
	- unieszkodliwionych w inny, dopuszczalny prawnie sposób	
5	Stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest (ilość wyrobów usuniętych/ilość wyrobów zinwentaryzowanych w stosunku do 2012 roku)	%
6	Środki przeznaczone na usuwanie azbestu, w tym:	złoty
	- ze środków gminnych	
	- ze środków powiatowych	
	- ze środków wojewódzkich	
	- ze środków krajowych	
- inne		
7	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację <i>Programu</i> w danym roku	%
8	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. co do sposobu wykonywania prac wynikających z Programu)	liczba/opis
9	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno – informacyjnej	liczba/opis

3. Stan środowiska na terenie powiatu międzyrzeckiego

Analiza stanu środowiska przyrodniczego powiatu międzyrzeckiego dokonana została w szeregu obowiązujących dokumentach dotyczących rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego gminy, dlatego też niniejsza prognoza omawia jedynie wybrane zagadnienia środowiska na terenie gminy.

3.1. Położenie oraz ukształtowanie rzeźby terenu

Powiat międzyrzecki położony jest w północno- wschodniej części województwa lubuskiego, tworzy go sześć gmin: Międzyrzecz, Skwierzyna, Trzciel, Bledzew, Przytoczna i Pszczew. Powierzchnia powiatu wynosi 1388 km². Liczba ludności powiatu ogółem to 58 402 mieszkańców. Graniczy od północy z powiatem strzelecko-drezdeneckim, od północnego zachodu z powiatem gorzowskim, od zachodu z powiatem sulęcińskim, od południa z powiatem świebodzińskim, a od zachodu z powiatem międzychodzkiem i nowotomyskim w województwie wielkopolskim.

Według podziału Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg Kondrackiego obszar powiatu należy do prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierza Południowobałtyckie. Powiat położony jest w obrębie trzech makroregionów. Północna część położona jest największym mezoregionie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej w Kotlinie Gorzowskiej. Długość Kotliny Gorzowskiej dochodzi do 120 km, szerokość do 35 km, a powierzchnia obejmuje 3740 km². Przez środek powiatu wcina się makroregion Pojezierze Wielkopolskie zajmowany przez Obrę, w skład którego wchodzi mezoregion Pojezierze Poznańskie. Ograniczone jest makroregionem Pojezierze Lubuskie przez mezoregion - Bruzdę Zbąszyńską w południowo-zachodniej części powiatu, które jest szerokim obniżeniem wykorzystywanym przez Obrę. Znajduje się na niej duża liczba jezior rynnowych. Do jednych z największych zalicza się Jezioro Lubikowskie. Wzdłuż zachodniej granicy powiatu przeciąga się mezoregion Pojezierze Łagowskie.

3.2. Pokrywa glebowa

Gleby Powiatu Międzyrzeckiego wykształciły się na skałach akumulacji rzecznej, lodowcowej i wietrznej; są to przede wszystkim piaski różnej granulacji, gliny zwałowe, ility, torfy oraz muły. W dolinach Warty i Obry występują wykształcone mady rzeczne. W związku z przekształceniami środowiska przez człowieka pojawiają się gleby antropogeniczne związane z urbanizacją, składowiskami odpadów, „dzikiego” odłogowania pól uprawnych, emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i przemysłowych. W strukturze użytkowania użytków rolnych 80 % stanowią grunty orne.

Podstawowym systemem podziału gleb według kryterium jakości jest bonitacja gleb. W ogólnej powierzchni gruntów ornych gleby najslabsze (kl. V i VI) stanowią 50,2 %. Gleby średniej jakości (kl. IV) stanowią 33,2 % gruntów ornych. Gleby dobre (kl. III) stanowią 16,1 %, natomiast gleby bardzo dobre (kl. II) - 0,5 %. Gleby najwyższej jakości, a więc I klasa bonitacyjna na terenie powiatu nie występują.

Najslabsze rolniczo grunty znajdują się na terenie Gminy Pszczew, a najlepsze w Gminach Międzyrzecz i Bledzew. Ponad 70 % gleb w Powiecie Międzyrzeckim wykazuje odczyn kwaśny, a 50 % gleb wymaga wapniowania.

3.3. Wody podziemne

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym (Paczyński, 1995) powiat międzyrzecki należy do Regionu Wielkopolskiego. Wody podziemne ujmowane na terenie powiatu związane są głównie z czwartorzędowym piętrzem wodonośnym. We wschodniej części powiatu, na krańcach gmin Pszczew i Przytoczna zlokalizowany jest niewielki fragment nieudokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 146 – Subzbiornik Jez. Bytyńskie – Wronki – Trzciel. Powierzchnia zbiornika wynosi ok. 750 km². Szacunkowe zasoby wód podziemnych w GZWP wynosi 20,0 tys. m³/dobę. Część gminy Trzciel położona jest w zasięgu GZWP nr 144 Dolina Kopalna Wielkopolska. Powierzchnia zbiornika wynosi ok. 4000 km², natomiast szacunkowe zasoby wody ok. 480 tys. m³/dobę.

Powiat zlokalizowany jest w obrębie jednolitych części wód podziemnych – JCWPd nr 42 i 61. Na obszarze JCWPd nr 61 wyodrębniono dwa użytkowe piętra wodonośne: czwartorzędowe i neogeńskie. Jednolite części wód podziemnych są podstawowymi, jednostkowymi obszarami ochrony i gospodarowania wodami podziemnymi, które wyznaczono dla warstw wodonośnych o porowatości i przepuszczalności umożliwiającej pobór znaczący dla zaopatrzenia ludności w wodę, lub w których ma miejsce przepływ podziemny o natężeniu znaczącym dla utrzymania pożądanego, dobrego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

3.4. Wody powierzchniowe

Powiat Międzyrzecki posiada dobrze rozwiniętą sieć hydrograficzną. Oś hydrograficzną powiatu stanowi rzeka Warta. W granicach powiatu znajduje się 43,49 km jej dolnego biegu czyli od km 70,11 do km 113,6. Uregulowane koryto rzeki stanowi szlak żeglowny o szerokości 40 m (szerokość całkowita koryta sięga około 60-75m), zaopatrzone jest w ostrogi (tamy poprzeczne), a głębokość tranzytowa wynosi od 0,9m przy SNW do 1,60 m przy SWW.

Drugim pod względem wielkości ciekim w powiecie jest rzeka Obra. W granicach powiatu znajduje się odcinek rzeki o długości 80 km. Uchodzi do Warty w 89,32 km w jej lewym brzegu. Szerokość koryta Obry oscyluje w granicach 8-15 m, a głębokość – 0,8 – 1,6 m.

Rzeka Paklica jest lewym dopływem Obry. W granicach powiatu znajduje się 13,2 km rzeki. Uchodzi do Obry w Międzyrzeczu.

Cenne walory krajobrazowe powiatu stanowią jeziora. W sferze gospodarczej stanowią doskonały atut rozwoju turystycznego regionu. Na terenie powiatu znajduje się 65 jezior (powyżej 1 ha powierzchni) o łącznej powierzchni lustra wody 2565 ha.

3.5. Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności ludzi. Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne.

Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, tzw. emisję niską - z gospodarki komunalnej (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady) oraz emisję komunikacyjną. Według danych Urzędu Statystycznego w 2012 r. emisja pyłów na obszarze województwa lubuskiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 1,16 tys. ton. Wielkość emisji gazów w województwie lubuskim w 2012 r. osiągnęła poziom 2054,1 tys.

Przestrzenny rozkład emisji na terenie województwa lubuskiego jest zróżnicowany. Największe skupiska emitorów punktowych, jak i znaczna emisja liniowa związane są z obszarami zurbanizowanymi dużych miast. Emisja punktowa dotyczy emisji zorganizowanej z zakładów, powstającej w wyniku energetycznego spalania paliw oraz przemysłowych procesów technologicznych. Emisja liniowa to głównie emisja komunikacyjna z transportu samochodowego. Emisja powierzchniowa jest sumą emisji z palenisk domowych, oczyszczania ścieków w otwartych urządzeniach oczyszczających i składowania odpadów.

Duży wpływ na jakość powietrza, szczególnie w miastach, ma tzw. emisja niska, ze źródeł takich jak: paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania: wynosi od kilku do kilkunastu procent ogółu emisji na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej oraz do kilkudziesięciu procent - na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Jej oddziaływanie odzwierciedla się wzrostem stężeń zanieczyszczeń gazowych i pyłu zawieszonego w sezonie grzewczym.

Według danych GUS w 2012 r. emisja pyłów z terenu powiatu międzyrzeckiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 140 ton, co stanowiło aż 12% ogólnej masy emitowanych zanieczyszczeń pyłowych z terenu województwa lubuskiego. Wielkość emisji gazów w powiecie osiągnęła poziom 37 044 ton, co w odniesieniu do całkowitej masy emitowanych gazów w województwie stanowiło 1,8%. Powiat charakteryzuje się wysoką emisją zanieczyszczeń pyłowych w województwie, zajmując 3 miejsce w województwie, natomiast – 8 miejsce pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (na 14 powiatów), co wskazuje na duże uprzemysłowienie obszaru.

W 2012 r. na urządzeniach do redukcji i neutralizacji zanieczyszczeń udało się zatrzymać ponad 82 tony zanieczyszczeń pyłowych co stanowi ok. 37% wytworzonych zanieczyszczeń.

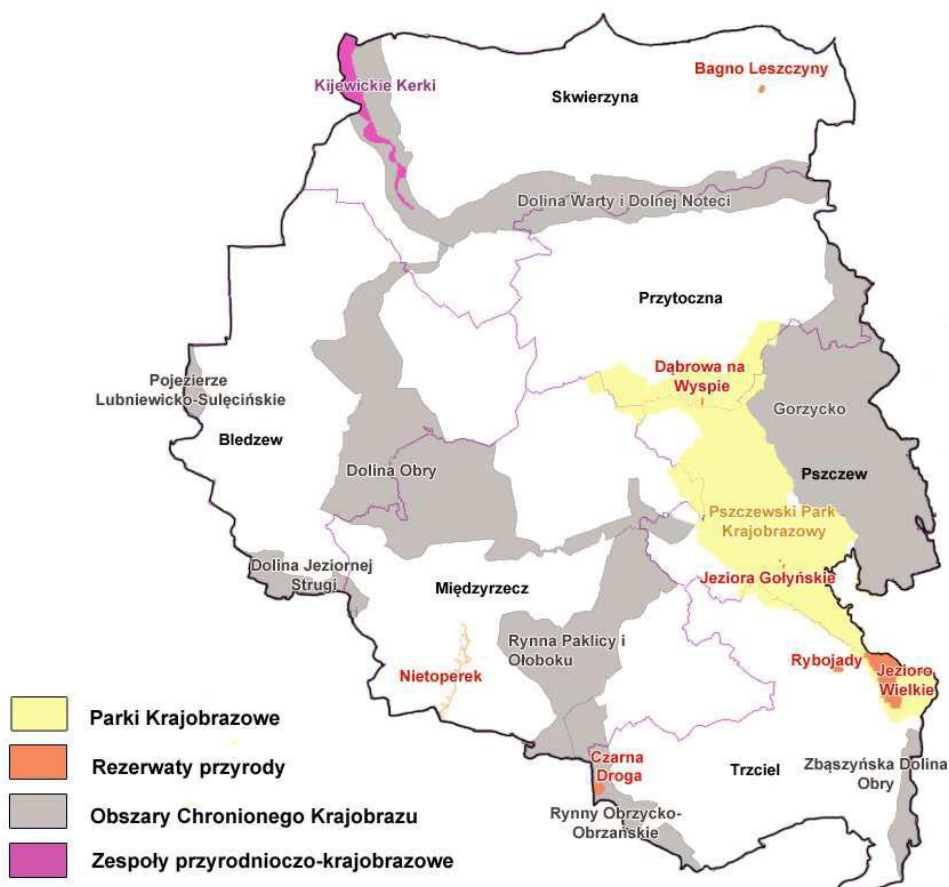
3.6. Ochrona przyrody

Według podziału geobotanicznego Polski J. M. Matuszkiewicza (2008) obszar powiatu międzyrzeckiego przynależy do Podprowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej, Krainy Notecko-

Lubuskiej, do Okręgów: Borów Noteckich, Międzyrzecko-Nowotomyskiego i Pojezierza Łagowskiego.

Na terenie powiatu międzyrzeckiego znajduje się 43 802,1 ha obszarów objętych ochroną prawną, co stanowi 31,57% powierzchni powiatu. Na obszary te składają się : 1 park krajobrazowy, 8 obszarów chronionego krajobrazu, 7 rezerwatów przyrody, 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy, 156 pomników przyrody oraz około 60 użytków ekologicznych.

Rys.1 Obszary chronione w powiecie międzyrzeckim

Źródło : POŚ dla powiatu międzyrzeckiego na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021

4. Istniejące problemy oraz cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia *Programu*

Cele, które zostały zawarte w *Programie* są spójne z dokumentami wyższego szczebla dotyczącymi problematyki azbestu oraz wyrobów zawierających azbest. Podczas przygotowania *Programu* uwzględniono wszystkie niezbędne zalecenia związane z tematyką azbestu zawarte w aktach prawnych obowiązujących na terenie kraju (dyrektywach, ustawach, rozporządzeniach), dokumentach strategicznych krajowych i regionalnych oraz wytycznych.

Istotne było także przygotowanie *Programu*, aby uwzględniał on lokalne warunki panujące na terenie powiatu międzyrzeckiego. Jednym z najważniejszych celów programu jest organizacja akcji odbioru odpadów azbestowych w postaci zdemontowanych, niszczących płyt falistych z

posesji osób fizycznych na składowisko oraz likwidacja „dzikich wysypisk”, ponieważ są to główne problemy występujące na terenie gminy.

Zidentyfikowano następujące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji *Programu*:

1. Stosunkowo duża liczba tzw. „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych na terenach zabudowy zagrodowej oraz na pozostałych obszarach w niezabezpieczonej postaci.
2. Znaczne rozproszenie obiektów, w których użytkowane są wyroby zawierające azbest, co może powodować intensyfikację ruchu pojazdów i w konsekwencji zwiększoną emisję zanieczyszczeń do powietrza z procesu spalania paliw, a także zwiększenie oddziaływań akustycznych.
3. Wysoce prawdopodobne, zwłaszcza na terenach wiejskich, występowanie chronionych gatunków zwierząt (szczególnie ptaków i nietoperzy) w budynkach, w których wykorzystywany jest azbest.
4. Bardzo duży udział wyrobów zawierających azbest w obiektach należących do osób fizycznych, co powodować może istotne problemy przy realizacji *Programu* z uwagi na trudności w ponoszeniu znacznych kosztów przez osoby prywatne.

5. Potencjalne zmiany stanu środowiska podczas realizacji projektowanego *Programu* z uwzględnieniem braku jego realizacji

W rozdziale przedstawiono oddziaływanie realizacji założenia *Programu* na poszczególne komponenty środowiska w powiecie międzyrzeckim. Przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu oraz nawiązano do celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, które uznano za istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu.

5.1. Oddziaływanie na bioróżnorodność

Z uwagi na fakt, że obecność azbestu na terenie powiatu międzyrzeckiego dotyczy głównie obszarów zabudowanych realizacja *Programu* nie będzie miała negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną. Do pozytywnych wpływów należeć będzie likwidacja „dzikich” wysypisk, a co za tym idzie możliwość restytucji fauny i flory na tych obszarach.

5.2. Oddziaływanie na ludzi

Oddziaływanie *Programu* w kontekście zdrowia i życia człowieka należy rozpatrywać w dwóch wymiarach.

Pierwszy z nich dotyczy wpływu realizacji *Programu* na osoby mieszkające, pracujące czy odwiedzające gminę, a zwłaszcza te, które na co dzień przebywają w bliskim sąsiedztwie wyrobów zawierających azbest. W tym kontekście realizacja *Programu* będzie mieć wpływ jednoznacznie pozytywny. Usunięcie płyt azbestowych zmniejszy zagrożenie negatywnego oddziaływania emisji włókien azbestowych za zdrowie ludzi. Jedynym potencjalnym zagrożeniem będzie okres usuwania

płyt azbestowych, podczas którego może wzrosnąć krótkoterminowo zagrożenie dla osób przebywających na danej posesji. Jednak przy zachowaniu opisanych w *Programie* środków ostrożności zagrożenie to powinno być ograniczone do minimum. Kolejnym pozytywnym wpływem będzie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez realizację działań edukacyjnych zapisanych w *Programie*. Przełoży się to na zmniejszenie społecznej akceptacji dla nielegalnego usuwania wyrobów azbestowych i porzucania ich na „dzikich” składowiskach.

Drugą kwestią jest oddziaływanie wyrobów zawierających azbest na zdrowie osób biorących udział w pracach związanych z ich usuwaniem, transportowaniem i składowaniem. W przypadku tych osób realizacja *Programu* spowoduje zwiększenie ryzyka negatywnego wpływu azbestu. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w zakresie usuwania, transportowania i składowania wyrobów azbestowych mogą prowadzić jedynie upoważnione firmy, które zatrudniają przeszkolonych pracowników, świadomych negatywnego oddziaływania tych wyrobów. Ponadto, prace prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami odbywają się przy użyciu szeregu środków minimalizujących zagrożenie zarówno dla pracowników, jak i osób postronnych.

5.3. Oddziaływanie na zwierzęta

Realizacja zapisów *Programu* może mieć wpływ na faunę, w tym na gatunki rzadkie i chronione. Wpływ ten będzie dotyczył głównie osobników, które wykorzystują budynki jako siedliska lub jako miejsca rozrodu oraz odpoczynku. Wśród tych zwierząt występują głównie ptaki (jaskółki, jerzyki) oraz nietoperze. Podczas usuwania wyrobów azbestowych może dojść do niszczenia gniazd oraz płoszenia tych zwierząt. W związku z tym prace należy prowadzić poza okresem lęgów. Dodatkowym problemem może być sytuacja, w której po wymianie np. dachu (płyt azbestowych na inne pokrycie), z powodu zmiany konstrukcji, zwierzęta te pozbawione zostaną miejsc do lęgu i odpoczynku.

Czasowy negatywny wpływ może być związany ze zwiększonym natężeniem ruchu, na skutek większej liczby pojazdów, które będą transportowały odpady zawierające azbest. Może się to przełożyć na wzrost zanieczyszczeń wzdłuż dróg oraz płoszenie zwierzyny. Nie powinno być to jednak oddziaływanie znaczące ani długotrwałe.

Z drugiej strony, likwidacja „dzikich wysypisk” wyrobów azbestowych sprawi, że zwierzęta nie będą mieć kontaktu z włóknami azbestowymi, co wpłynie pozytywnie na ich stan zdrowia.

5.4. Oddziaływanie na rośliny

Na różnorodność biologiczną negatywny wpływ może mieć funkcjonowanie składowisk i kwater do składowania odpadów zawierających azbest. Zagrożenie to może nastąpić na etapie eksploatacji, głównie przez płoszenie zwierząt. Oddziaływanie to będzie bezpośrednie, długoterminowe i stałe.

W trakcie prac związanych z usuwaniem azbestu mogą zostać usunięte lub zniszczone miejsca lęgowe ptaków czy siedliska nietoperzy mieszczące się pod dachami, w zagłębieniach krokwi czy na

poddaszach.

Pozytywne oddziaływanie związane jest ze stopniowym wyeliminowaniem wyrobów zawierających azbest, które nie będą stwarzać zagrożenia dla zwierząt. Podobny wpływ na różnorodność biologiczną będzie miało zadanie związane z likwidacją „dzikich” wysypisk odpadów azbestowych. Oddziaływanie pozytywne – zlikwidowanie źródeł uwalniania włókien azbestowych do powietrza, które mogą wpływać na zwierzęta oraz przywrócenie naturalnych siedlisk roślin.

Sieć Natura 2000

Projektowane w *Programie* zadania związane z demontażem i usunięciem wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych w żadnym elemencie nie będą miały wpływu na strukturę i funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na terenie powiatu. Działania te nie naruszają siedlisk przyrodniczych i nie wpłyną znacząco na gatunki zamieszczone w załącznikach do Dyrektywy siedliskowej i ptasiej. Tereny, na których prowadzone będą prace demontażowe nie przecinają obszarów Natura 2000, mogą jedynie w niewielkim stopniu zwiększyć ruch na drogach w pobliżu obszarów, co jest związane z transportem tych odpadów na składowiska zlokalizowane na terenie powiatu. Same składowiska znajdują się w znacznym oddaleniu od obszarów Natura 2000 i nie wywierają na nie negatywnego wpływu. Potencjalne kolizje zwierząt z pojazdami nie będą mieć znaczącego oddziaływania, ponieważ ruch drogowy już obecnie jest znaczny

5.5. Oddziaływanie na jakość wody

Dotychczas prowadzone badania nie wykazały szkodliwości włókien azbestu w wodzie pitnej na zdrowie ludzi. W naturze występuje zjawisko wymywania azbestu w wyniku kontaktu wody ze skałami zawierającymi azbest. Podobne zjawisko występuje w przewodach azbestowo – cementowych, w których w podobnych warunkach mogą występować nawet 2 000 tys. włókien/litr. W wodzie pitnej pochodzącej z rur cementowo – azbestowych wykrywa się około 50 tys. włókien/litr, w ściekach przemysłowych pochodzących z elektrolitycznego otrzymywania chloru metodą membranową z zastosowaniem diafragm azbestowych – od 0,15 do 30 mg /litr.

W polskich i unijnych przepisach nie określono szkodliwych dla zdrowia zawartości włókien azbestu w wodzie pitnej. Jedynie w normach amerykańskich podano dopuszczalną ich liczbę wynoszącą 7 ml włókien/litr (EPA Titel 15 Divisuion 53, Subdivision II 2642). Zauważono, że włókna azbestu zawarte w wodzie są znacznie krótsze od włókien zawartych w powietrzu. Średnia długość tych włókien wynosi 0,5 – 0,8 μm .

Rury azbestowo-cementowe wyłączane są z eksploatacji i pozostawiane w ziemi lub usuwane systematycznie przy okazji modernizacji sieci wodociągowej.

Funkcjonowanie składowisk i kwater do składowania odpadów zawierających azbest nie powinna oddziaływać na wody pod warunkiem, że budowa była przeprowadzona zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami technicznymi oraz w bezpiecznej odległości od zwierciadła wód podziemnych.

Realizacja pozostałych zadań przyniesie pozytywne wpływ na jakość wód.

5.6. Oddziaływanie na jakość powietrza atmosferycznego

Realizację *Programu* w zakresie oddziaływania na jakość powietrza atmosferycznego należy oceniać biorąc pod uwagę dwa aspekty. Po pierwsze może dojść do krótkotrwałego, lokalnego zwiększenia stężenia azbestu podczas działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z konkretnego miejsca. Takie oddziaływanie będzie jednak dotyczyło niewielkich obszarów i jeżeli wykonywane będzie przez odpowiednio przeszkolone osoby oraz przy uwzględnieniu przepisów, powinno zostać w znacznym stopniu zminimalizowane.

Druga grupa oddziaływań to te, związane z emisją zanieczyszczeń przez pojazdy transportujące azbest pomiędzy miejscami jego odbioru/usuwania, a miejscem jego składowania. Oddziaływanie to dotyczy będzie tras, którymi transportowane będą odpady azbestowe oraz ich bezpośredniego otoczenia. Jednak biorąc pod uwagę znaczne rozproszenie miejsc, z których będzie odbierany azbest oraz z uwagi na znaczną rozciągłość czasową realizowanego *Programu*, wspomniane oddziaływanie nie powinno być poważnym problemem. Dodatkowo wpływ ten można w dużym stopniu zminimalizować stosując odpowiedni harmonogram prac.

Do pozytywnych skutków realizacji *Programu*, dzięki likwidacji „dzikich” wysypisk oraz usunięciu obecnie użytkowanych wyrobów azbestowych, będzie należało ograniczenie ryzyka pylenia włókien azbestowych spowodowanego korozją i degradacją wyrobów zawierających azbest.

Program nie będzie miał wpływu ani na lokalne, ani na regionalne warunki klimatyczne.

5.7. Oddziaływanie na powierzchnię Ziemi i krajobraz

Realizacja *Programu* doprowadzi do likwidacji „dzikich” składowisk azbestu. W ten sposób znacznie poprawi się estetyka krajobrazu oraz oczyszczona zostanie powierzchnia Ziemi z elementów szkodliwych.

Wymiana starych dachów wykonanych z płyt zawierających azbest na nowe pokrycia poprawi wartości estetyczne powiatu międzyrzeckiego. Prawdopodobnie, niejako przy okazji wymiany dachów, prowadzone będą na niektórych posesjach inne prace remontowe (odnawiania elewacji, ocieplanie itp.) które sprawią, że gospodarstwa domowe będą wyglądać jeszcze bardziej zadbane i wpłyną pozytywnie na krajobraz.

5.8. Oddziaływanie na zasoby naturalne

Prace przewidziane w *Programie* nie będą miały bezpośredniego wpływu na zasoby naturalne. Pewne trudne do oszacowania pośrednie oddziaływanie może mieć związek z koniecznością pozyskania dodatkowych surowców, które zostaną wykorzystane do produkcji przedmiotów niezbędnych do usunięcia wyrobów azbestowych oraz materiałów, które zastąpią wyroby azbestowe.

5.9. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Realizacja zaplanowanych zadań będzie pozytywnie oddziaływać na zabytki i dobra materialne. Usuwanie wyrobów zawierających azbest przedłuży okres użytkowania obiektów budowlanych oraz pozwoli uzyskać lepsze parametry eksploatacyjne. Poprawi się także zewnętrzny wygląd obiektów budowlanych, nastąpi wzrost wartości gruntów i nieruchomości.

Należy podkreślić, że ostateczne skutki środowiskowe podejmowanych działań będą zależne m.in. od sposobu prowadzenia prac, wykonanych zabezpieczeń, lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych.

Program usuwania azbestu jest spisem zamierzeń mających na celu poprawę sytuacji w środowisku związanej z zagrożeniem środowiska wyrobami i odpadami zawierającymi azbest. Generalne założenie tego dokumentu jest proekologiczne, natomiast mogą się w trakcie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć wystąpić nowe, szczególne oddziaływania na środowisko.

Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska związanym z realizacją *Programu* będzie nierealizowanie zapisanych w nim działań lub ich nieterminowość. Dotyczy to przede wszystkim realizacji zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest (szczególnie uszkodzonych), których dalsze użytkowanie powodowałoby uwalnianie się włókien azbestu do środowiska. Negatywne oddziaływanie na środowisko działań zawartych w *Programie* może zostać zredukowane, a nawet wyeliminowane przez zastosowanie wszystkich obowiązujących i przedstawionych procedur postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych.

5.10. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Biorąc pod uwagę lokalny charakter możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko obostrzenia związane z wykonywaniem prac związanych z usuwaniem azbestu oraz obostrzenia wynikające z przepisów w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych poza granice kraju, należy stwierdzić, że realizacja *Programu* nie będzie skutkowała potencjalnym wystąpieniem oddziaływań transgranicznych, wobec czego dokument ten nie musi być poddawany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

5.11. Konsekwencje braku realizacji programu

Brak realizacji *Programu* w przyjętym zakresie prowadzić może do szeregu negatywnych zjawisk. Będą one miały wpływ zarówno na zdrowie i życie ludzi, jak i na ogólny stan środowiska przyrodniczego. Negatywny wpływ na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i wykorzystujących obiekty gdzie jako materiał konstrukcyjny wykorzystany został azbest nasilać się będzie na skutek:

1. braku odpowiedniej wiedzy i świadomości o zagrożeniach związanych z azbestem;
2. braku odpowiedniej wiedzy, w zakresie właściwego sposobu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;

3. zwiększenia narażenia ludności na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których pozostawiany będzie azbest;

Zagrożenie dotyczące stanu środowiska przyrodniczego będą dotyczyły:

1. Negatywnego wpływu na obszary chronione, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których pozostawiany będzie azbest.
2. Negatywnego wpływu na powierzchnie ziemi, na skutek powstawania „dzikich” wysypisk, na których składowany będzie azbest.
3. Zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednio prowadzonych prac polegających na samowolnym, niekontrolowanym usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu.

Wymienione powyżej skutki w sposób bezpośredni będą wpływały na zdrowie i życie ludzi oraz stan środowiska na terenie gminy. Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

1. Braku możliwości wykonania spójnej bazy danych w zakresie gospodarowania odpadami, a w konsekwencji sprawnego i skutecznego monitorowania gospodarki odpadami na terenie Powiatu międzyrzeckiego
2. Wzrastanie kosztów związanych z koniecznością usuwania „dzikich” wysypisk, odpadów zawierających azbest, a w konsekwencji ograniczenie wydatkowania środków na inne niezbędne cele w zakresie ochrony środowiska;
3. Obniżanie wartości nieruchomości (negatywny wpływ na dobra materialne) oraz obniżenie walorów krajobrazowych i rekreacyjnych gminy.

6. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji *Programu*

W ramach realizacji *Programu usuwania azbestu* niektóre z planowanych zadań mogą mieć negatywny wpływ na środowisko. Głównymi i najistotniejszymi źródłami presji na gatunki fauny i flory, a także całe siedliska, mogącymi potencjalnie powstać w wyniku realizacji *Programu* są:

- demontaż wyrobów zawierających azbest – przeprowadzany niezgodnie z przyjętymi procedurami,
- transport odpadów zawierających azbest z miejsca ich wytworzenia (tj. demontażu wyrobów azbestowych) do miejsca składowania,
- eksploatacja składowisk i kwater do składowania odpadów zawierających azbest – prowadzona niezgodnie z przyjętymi rozwiązaniami technicznymi i prawnymi.

W celu zapobiegania negatywnym oddziaływaniom na środowisko mogącym powstać podczas użytkowania i demontażu wyrobów zawierających azbest oraz transportu odpadów, należy postępować zgodnie z obowiązującymi procedurami w tym zakresie.

GRUPA I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura nr 1. Dotycząca zakresu obowiązków i zasad właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów, gdzie występuje azbest lub wyroby zawierające azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest ma obowiązek sporządzenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” , tzn.:

- po pięciu latach, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po jednym roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Ponadto każdy kto wykorzystuje wyroby azbestowe zobowiązany jest do corocznego sporządzania „Informacji o wykorzystywanych wyrobach zawierających azbest” - załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają wypełniony formularz informacji wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta właściwemu ze względu na lokalizację tego wyrobu. Osoby prawne wykorzystujące azbest składają powyższą informację do marszałka województwa.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami powyższą informację należy przekazywać do organu właściwego corocznie (tj. do dnia 31 stycznia), w celu wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest.

Instalacje lub urządzenia, gdzie występują wyroby zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe należy oznakować zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia. Natomiast drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest należy oznakować zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia.

W pomieszczeniach, w których znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest.

Procedura nr 2. Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, posiadający odpowiednie informacje lub dokumenty mogące służyć do identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wykorzystywanych wyrobach, powinien przedstawić je wykonawcy jeszcze przed rozpoczęciem prac.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia planowanych prac – na 30 dni przed ich rozpoczęciem - do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac i zawiera umowę na wykonanie zabezpieczenia lub usunięcia wyrobów zawierających azbest. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania zleconych prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska i ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości ich wykonania oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

GRUPA II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura nr 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i/lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest do:

- uzyskania stosownej decyzji administracyjnej w zakresie gospodarki odpadami – decyzji marszałka województwa zatwierdzającej program gospodarki odpadami wytwarzanymi w związku z prowadzeniem działalności usługowej,
- przeszkolenia pracowników (w tym osób kierujących lub nadzorujących prace) w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- skompletowania środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania zleconych prac oraz oczyszczania terenu z pyłu azbestowego po ich zakończeniu,
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Plan winien obejmować identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach (np. na podstawie informacji uzyskanej od właściciela lub zarządcy obiektu lub badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium). W planie powinny być zawarte informacje metodach wykonywania prac, zakresie niezbędnych zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na emisję włókien azbestu oraz monitoringu powietrza.
- zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed ich rozpoczęciem.

Ważne jest również przygotowanie na placu budowy miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Przed przeprowadzeniem prac wytwórca odpadów zawierających azbest powinien zawrzeć porozumienie (umowę) z zarządzającym składowiskiem przyjmującym tego rodzaju odpady do unieszkodliwienia.

Procedura nr 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu/terenu/instalacji.

Zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.).

W pierwszej kolejności należy zapoznać pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z planem prac, w tym z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie ich wykonywania. Dokonać odpowiedniego zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed ewentualną emisją pyłu azbestu.

Teren prac należy ogrodzić, oznakować taśmami ostrzegawczymi i tablicami ostrzegawczymi z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub

„Zagrozenie azbestem krokidolitem”. Obszar prac należy odizolować od otoczenia przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska (ogrodzenie terenu prac od traktów komunikacyjnych dla pieszych – w odległości nie mniejszej niż 1 m). Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Do najważniejszych środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska zalicza się:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych wyrobów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno

odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wykonawca ma obowiązek uprzątnięcia terenu z odpadów zawierających azbest i oczyszczenie go z pyłu azbestu w sposób uniemożliwiający emisję do środowiska (przy zastosowaniu urządzeń filtracyjnowentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem lub na mokro). Zobowiązany jest również do przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania zleconych prac.

GRUPA III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura nr 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Obowiązek odpowiedniego przygotowania do transportu odpadów zawierających azbest spoczywa na wytwórcy odpadów.

Samym transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się zarówno wytwórca odpadów jak i inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów. Uzyskanie zezwolenia, o którym mowa nie dotyczy wytwórcy odpadów, który transportuje wytworzone przez siebie odpady.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne. Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z umową europejską dotyczącą międzynarodowego przewozu materiałów niebezpiecznych – ADR zaliczone zostały do klasy 9 - różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie. Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu zobowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w ramach zagwarantowania bezpieczeństwa pracowników i unikania zagrożeń środowiska należy uniemożliwić emisję włókien azbestu do środowiska podczas transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, w szczególności przez:

- szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³,
- zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³,
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,
- utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu,
- oznakowanie opakowań,
- magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Transportujący odpady ma prawo odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada odpowiedniego oznakowania oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Odpady zawierające azbest powinny być odpowiednio przymocowane, aby w czasie transportu nie były narażone na wstrząsy, przewracanie lub uszkodzenie opakowań. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką. Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów - zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzającego składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura nr 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Składowiska odpadów lub wydzielone kwatery na terenie innych składowisk buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Powierzchnia kwater przeznaczonych do składowania odpadów niebezpiecznych nie powinna przekraczać 2 500 m². Na składowisku posiadającym wydzielone kwatery, odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w sposób uniemożliwiający kontakt tych odpadów z innymi odpadami. Miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska.

Czynności związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy wykonywać w sposób zabezpieczający przed emisją włókien i pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska zgodnie z technologią zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniając racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów, kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Po zakończeniu składowania odpadów na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem. Warstwa zdeponowanych pakietów odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Na koronie składowisk, w tym odpadów niebezpiecznych nie mogą być wykonywane przez okres 50 lat od dnia zamknięcia składowiska budynki, wykopy, instalacje naziemne i podziemne, z wyłączeniem instalacji związanych z funkcjonowaniem składowiska.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01 i 17 06 05 nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Ważnym działaniem ograniczającym powstawanie potencjalnych, negatywnych oddziaływań realizacji zadań Programu będzie prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa w zakresie właściwego użytkowania jak i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa przyczyni się do:

- przeprowadzania przez mieszkańców powiatu regularnych ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- przeprowadzania demontażu wyrobów zawierających azbest tylko przez wyspecjalizowane firmy,
- ograniczenia powstawania „dzikich” wysypisk odpadów azbestowych.

7. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w Programie

Program usuwania azbestu z terenu powiatu międzyrzeckiego przewiduje realizację zadań, które w większości przyczynią się do ograniczenia negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko. Dlatego też nieuzasadnione jest wyznaczanie szczegółowych wariantów alternatywnych.

Program opracowany został z uwzględnieniem aktualnie obowiązujących wymogów prawnych w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz dostępnych materiałów na temat użytkowania i finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest.

Jedynym rozwiązaniem alternatywnym jest brak realizacji zadań określonych w *Programie*. Jednak konsekwencje związane z brakiem realizacji *Programu* byłyby znacznie dotkliwsze dla środowiska i ludzi. Zaniechanie realizacji *Programu* spowodowało by zmiany zarówno w wymiarze środowiskowy, jak i społeczno-ekonomiczny. Zaniechanie tego zadania spowoduje wzrost uwalnianych do powietrza włókien azbestu i w konsekwencji wzrost zachorowania ludzi na choroby azbestozależne (np. raka płuc, pylicy azbestowej). Większa zachorowalność generuje większe koszty na opiekę zdrowotną.

Pozostawienie wyrobów azbestowych w instalacjach i konstrukcjach spowoduje skrócenie ich przydatności do użytku oraz obniży wartość nieruchomości i gruntów.

Zgodnie z wymogami zawartymi w rozporządzeniu w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, wyroby azbestowe, które nie muszą być natychmiast usuwane mogą być użytkowane wyłącznie pod następującymi warunkami:

- szczelnego zabudowania wyrobów zawierających azbest bez naruszania ich powierzchni i struktury. Wykonywanie zabezpieczania płyt azbestowo – cementowych poprzez obudowanie jest metodą skuteczną np. w przypadku filarków międzyokiennych w budownictwie wielkopłytowym,
- pokrycia wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest, posiadających odpowiednią aprobatę techniczną. Metodę możemy zastosować tylko wówczas, gdy jakość pokrycia eternitowego jest wysoka i nie ma widocznych uszkodzeń i pęknięć, oraz dach nie jest porośnięty mchami lub porostami. Przy założeniu, że zabieg taki trzeba cyklicznie powtarzać, koszty mogą być wyższe niż tradycyjne usunięcie azbestu i wykonanie nowego dachu.

Praktycznie jedynym sposobem (zarówno pod względem technicznym, technologicznym, jak również ekonomicznym) unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest na dzień dzisiejszy składowanie na odpowiednio przygotowanych do tego celu składowiskach. Tym samym, nie przedstawiono rozwiązań alternatywnych do zawartych w *Programie*.

8. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (wariant zerowy)

Realizacja *Programu usuwania azbestu z terenu powiatu międzyrzeckiego* jest obowiązkiem, narzuconym zapisami dokumentów wyższego rzędu. Brak realizacji *Programu* będzie powodował powstawanie kolejnych i pogłębianie się istniejących zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska.

Znajdujące się na terenie powiatu wyroby zawierające azbest mają przeważnie powyżej 30 lat, a ich stan stale się pogarsza. Zachodzi niszczenie wyrobów azbestowych pod wpływem czynników środowiskowych, takich jak woda i wiatr. Materiały te zużywają się i narażone są na pękanie, kruszenie a co za tym idzie - pylenie. Pozostawienie tych wyrobów w obecnym miejscu i stanie

przyczyni się do uwalniania się do środowiska włókien azbestowych, co może spowodować zwiększenie ilości zachorowań mieszkańców powiatu na choroby azbestozależne.

Zachodzi obawa, że bez zorganizowanego systemu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest i kontroli tych działań, będą one deponowane nielegalnie w środowisku na "dzikich" wysypiskach, przyczyniając się do zanieczyszczenia środowiska.

Istotnym, zaplanowanym elementem działań prewencyjnych jest kontrola i ocena stanu technicznego wyrobów azbestowych, która powinna być przeprowadzana okresowo przez właścicieli i zarządców obiektów budowlanych. Informacje te są następnie przekazywane właściwym jednostkom. Działania takie przyczyniają się do kompletowania i bieżącego aktualizowania danych, co umożliwia ocenę ryzyka powodowanego przez azbest i zapobieganie w porę szkodliwym skutkom jego oddziaływania.

W *Programie* zawarte zostały wytyczne dotyczące postępowania podczas usuwania azbestu na każdym etapie prac (inventaryzacja, demontaż, transport, unieszkodliwianie). Bez ich przestrzegania bardzo łatwo może dojść do uwolnienia do powietrza włókien azbestu, a tym samym zanieczyszczenia środowiska i stworzenia zagrożenia dla zdrowia ludzi. Mieszkańcy powinni unikać zdejmowania powłok azbestowych systemem gospodarczym, a wykonywanie tych prac wyłącznie przez uprawnione firmy posiadające pozwolenie na tego typu działalność (w domyśle - przestrzegających zasad postępowania z azbestem) przyczyni się do ograniczenia negatywnego wpływu na zdrowie ludzi. Przewiduje się, że na poprawę obecnej sytuacji w zakresie usuwania wyrobów azbestowych przez indywidualnych właścicieli obiektów, w tym świadomości ekologicznej mieszkańców, wpływ mieć będą między innymi przewidywane w *Programie* działania edukacyjno-informacyjne.

Podsumowując, realizacja *Programu*, w tym właściwy sposób wykonywania prac wpłynie pozytywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobieganie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

Program prezentuje działania, pozwalające na zminimalizowanie, w pewnych przypadkach nawet wyeliminowanie negatywnego oddziaływania odpadów zawierających azbest na zdrowie ludzi i środowisko. Brak tych działań skutkowałby dalszym zanieczyszczeniem środowiska azbestem i pogłębianiem się niekorzystnych skutków zdrowotnych oraz środowiskowych (przede wszystkim jakości powietrza).

Korzyści z wdrożenia *Programu* obejmują:

- oczyszczenie z azbestu terytorium powiatu,
- poprawę stanu zdrowotnego mieszkańców i obniżenie śmiertelności spowodowanej szkodliwym działaniem azbestu,

- poprawę stanu technicznego obiektów budowlanych, wzrost wartości gruntów, domów i mieszkań,
- poprawę środowiska naturalnego powiatu.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko została opracowana dla „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu międzyrzeckiego na lata 2014-2032”. Prognoza ta została opracowana zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.).

Opracowanie ma na celu określenie potencjalnych skutków dla środowiska, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji zadań przewidywanych w *Programie*. Analizie poddano obecny stan środowiska na terenie powiatu międzyrzeckiego, problemy związane z gospodarką odpadami azbestowymi, przyjęte cele i działania zmierzające do poprawy stanu oraz metody monitoringu.

W niniejszej *Prognozie* przeanalizowano wpływ wskazanych do realizacji w *Programie* zadań i określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny lub pozytywny na poszczególne elementy środowiska. Ocena ta umożliwiła określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań.

Podsumowując analizę oddziaływania *Programu* na środowisko, należy podkreślić, iż jego realizacja będzie miała pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie ludzi. Należy także zaznaczyć, iż spełnianie wymogów bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest spowoduje, iż realizacja Programu nie będzie powodowała żadnych poważnych, negatywnych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska.